

1786

Kern 3481 (i-77)

538

3

DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICA
DE
HYDROPE PECTORIS.

QVAM
CONSENSV ILLVSTRIS ATQVE GRA-
TIOSI ORDINIS MEDICI
IN REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE
D. PHIL. ADOLPH. BOEHMERO

FACVLT. MEDIC. SENIORE etc.

PRO

GRADV DOCTORIS MEDICINAE
LEGITIME CONSEQVENDO

DIE NOVEMBRIS MDCCLXXXIV.

PVBlice DEFENDET AVCTOR

HENR. IOSEPHVS ARNTZ

CLIVICO - HVISBERDENSIS

H. L. Q. C.

HALAE
TYPIS I. G. HELLERIANIS.

PRÆSENTATIO
MEDICÆ
DE
HYPOCRITIS

Non fingendum aut excogitandum, sed inveniendum, quid
natura ferat vel faciat,

ROGER BACO.

D. PHILIPPO ROYANO

GRADU DOCTORIS MEDICINÆ

IN

V I R O
MVNERIBVS FAMA VIRTVTIBVS
FELICISSIMO
ASCLEPIADEAE ARTIS
EXERCITIO INSIGNI
P E R I L L V S T R I
EXPERIENTISSIMO ATQVE
CELEBERRIMO
D O M I N O
D. IOSEPHO PASCHALI
DE FERRO
PHYSICO ORDINARIO NOSOCOMII
PAZMANNIANI
A C
PRACTICO VINDOBONENSI CLARISSIMO
PRAECEPTORI,
VITAE CONSERVATORI

PAGELLAS HAS IN PERPETVVM
GRATITVDINIS ET PIETATIS
MONVMENTVM

CONSECRAT

AUCTOR.

§. I.

Hydrothorax, seu Hydrops pectoris, vocatur praeternaturalis feri aquosi, intra limites thoracis, collectio. Quamquam enim in statu secundum naturam universa Corporis superficies tam externa, quam interna, lymphatico humore, qui vasis arteriosis tenuis vaporis forma expiratur, madet perpetuo, ut ideo HIPPOCRATES iam dixerit: *Carnes attractrices ex omni Cavo et extrinsecus*; haec tamen feri aquei collectio, cum modica sit, haud nocet, quin necessaria est, proindeque ab hydrope diversa. At vero, si vel venularum absorbentium sit immixta vel impedita actio, arteriolarum autem exhalantium vis pergat illaesa, vel etiam aucta sit, sive hoc propter aquam in toto sanguine praedominantem sive ob eius cum sanguine, tenacitatem phlogisticam strabiliaremve habente

re, miscelam impeditam fiat; *vel* vase quodam lymphatico rupto aqua in Corporis cavum indefinenter depluat: hisce omnibus modis fit, ut nimium humoris aquosi quantitas aut in toto Corpore, aut in variis ejus partibus increseat et hydrops nascatur.

§. 2.

Docet Anatome, singulam thoracis cameram habere propriam quasi membranam, hinc binas esse concipiendas pleuras, cavarum ad instar vesicarum sibi mutuo adiacentes, inque contactus loco arcte cōhaerentes, ita vt ex harum duplicatura nascatur mediastinum, quod thoracis cavum bifarium dividit; retrorsum pleura a corporibus vertebrarum secedit, ac speciem cavi format triangularis, quod tunica cellulosa repletur, sed et antrorsum superius, qua parte glandula thymus ponitur, inter secessus lamellarum pleurae simile spatium, licet minus, relinquitur. Patet ergo, lympham extravasatam varias thoracis regiones inundare posse, praecipue tamen alterutram, aut utramque pectoris cavitatem; uti et observatores de hoc morbo testantur. Quamvis enim extra pleuram circa vertebrarum corpora aqua nonnumquam colligatur, ea tamen per cellulosam membranam musculis dorsi circumdatam descendere potest fo-
lo

lo pondere, simili modo, ac pus ibi natum
sinuosa ulcera haud raro producit; in regione
autem cellulosa circa thymum, si unquam, cer-
te rarissime, hydrothoracis sedes deprehensa est.

§. 3.

Sed alius insuper est locus, quem aquae
non infrequenter, imo frequentius, quam vulgo
creditur, occupant; pulmones puta. Triplex
vasorum genus, arteriosum, venosum, aëri-ferum-
que in pulmone iungitur ope tunicae cellulosae,
adipe semper vacuae; quare etiam hic loci,
uti in universo corpore humano, lymphæ ac-
cumulari potest. Eiusmodi pulmonis oedema
vere observavit Cel. ALBERTINI ^{a)}, itemque
eandem hydropis sedem didicit Cel. SIMSON ^{b)}
ex cadaverum sectionibus. In ipsis autem arte-
riosis venosisque pulmonum canalibus, collectio
seri aquosi plerumque impeditur, ob perpetu-
um eumque velocissimum a corde propinquo
humorum motorum circuitum.

§. 4

Tandem et membranaceus sacculus, pericar-
dium dictus, quia libere cor undique involvit,
aptum

a) Institut. Bonon. Tom. I.

b) Medic. essays. Tom. V.

aptum praebet receptaculum aquis continendis, simul ac si vasa arteriosa maiorem expirant quantitatem vaporis, quam venae resorbere valent. Pericardium pluries hydropicum invenit illust. *Senac* ^{c)} idemque aut solum, aut cum pectoris cavo simul. *Piso* ^{d)} similes observationes recenset. Sed non opus est, plura testimonia afferre, cum quotidiana fere experientia innumera suppeditet exempla ex cadaverum sectionibus.

§. 5.

Itaque, si locorum, qui in thorace serum aquosum extravasatum continere possunt, rationem habeamus; morbum nostrum apte trifariam dispescere possumus, nempe in hydropem cavorum, in pulmonalem, et eum, qui est pericardii. Hic a prioribus distinguitur sensu opressionis et angustiae, circa pericardii regionem percepto, atque etiam motu undulatorio et quasi fluctuatione, dum cor palpitat, inter tertiam quartamve et quintam costam. Pericardio autem nimis ab aqua distento, difficulter, vti *SENAC* ^{e)} perhibet, aut omnino non, cor-

c) *Traité du coeur liv. IV.*

d) *De praetervisis hactenus morbis a colluvie serosa ortis pag. 70.*

e) *Liv. 4. chap. 5.*

cordis motus percipi potest; quod etiam, teste
DIEMERBRÖCKIO ^{f)} in Anglo observatum,
cuius pericardium duas aquae libras continebat,
nec tamen aeger, dum viveret, de cordis
palpitatione conquerebatur; neque BARRERE ^{g)}
in quinque aegris, quorum pericardium hydro-
picum erat, huius symptomatis mentionem fa-
cit. Accidit plerumque, vt hydrops pericardii
cum aliis pulmonum morbis et cordis vitiis po-
lypofis etc. coniunctum occurrat, uti SENAC ex
frequenti observatione monet. Quam ob ratio-
nem ingens plerumque symptomatum cohors
in eo adest, quo diagnosi fere impossibilis red-
ditur. Quare etiam ab omnibus fere curam
impossibilis pronuntiatur, licet eum adesse intel-
ligatur. Nec aegri ideo medicamentis sunt
fatigandi, sed illa solummodo tentanda veniunt,
a quorum usu aliqua adhuc curationis spes af-
fulget. Nihil hic valet chirurgorum ars, uti
BARRERE ^{h)} contendit. Equis audebit peri-
cardium pertundere? aut quid proderit haec
punctio, si cor iam vitium immedicabile con-
traxerit, vel si, perseverante resorptionis impe-
dimento, hydrops renascatur? Quam facile prae-
terea posset cor instrumento laedi! Sed, relicta
iam hac hydropis specie, accuratius de duabus
prioribus solum agemus. De illo hydrope plura
apud

f) Anat. Lib. II. pag. 267.

g) Observations anatomiq.

h) ibid. pag. 93.

apud CAESALPINUM, PISONEM, TULPIUM, ELASIVM, ROLFINKIVM etc. possunt legi. Rarius memoratur ea aquarum collectio, quae fit in mediastino, omninoque rarus est morbus, eo, iudice *Sellio*, dignoscendus, quod in latera commodius, difficilius in dorsum decumbere possint aegri, ac pectus illis nimis angustum esse videatur ⁱ).

§. 5.

Considerata iam huius morbi fede, et divisione, sequitur, ut de iis dicamus, quae aegro proprie in hoc morbo accidunt. Quae cum mire varient pro ratione mali: ea tantum enarrabo symptomata, quae plerumque in hydrothorace, ut ipsi propria, apparent. Haec sunt: *respiratio difficilis et anhelosa, cum tussi sicca vel saepe etiam aquosa, sensus angustiae et compressionis in thorace, nec non sensatio ponderis dolorisque ad diaphragma.*

Cum enim aqua pulmonibus circumfusa haeret, tum eorum vasa, et aerifera et sanguinea, ob aquarum molem, ut par est, dilatari non possunt, sed manent plus minus compressa, atque liquidi sive copia sive acrimonia irritantur. Hinc tales aegri et difficulter respirare
et

ⁱ) Medicina clinica, pag. 254. 1781.

et tussire coguntur, sentiuntque pulmones quasi constringi. Sic ALBERTINI^{k)} dyspnoeam maiorem sese observasse testatur, et quidem statim circa initia morbi, a modica potius feri copia in cellulosis pulmonum interstitiis haerente, quam a multo maiore quantitate cava pectoris replete; monet tamen, quod etiam parva liquidi turbidi et acris in pectoris cavo accumulatio difficilem admodum respirationem faciat; cum interim purum et aqueum liquidum non adeo difficilem respirationem inducat, nisi forte utramque thoracis cameram fere impleat, vel unam adeo distendat, ut alterum pectoris cavum comprimendo nimium minuat.

Deinde decubitus in latus sanum vix possibilis; si autem alterutrum pectoris cavum aqua turget, tunc in neutrum valent aegri decumbere latus, sed situ erecto esse coguntur.

Verum hoc de hydrope quoque pulmonali valet. Narrat Clariss. MALOET^{l)} de milite quodam, eum magnam spirandi difficultatem habuisse una cum febre lenta, cumque nec dorso, nec alterutri laterum incumbere potuisset absque magna molestia, fere semper erectum corporis situm eligere coactum fuisse. Simul brachia et manus, crura et pedes, oedemate intumu-

k) Institut. Bonon. Tom. 1.

l) Academie des sciences. 1732. p. 350.

miſſe. Suſpicabatur medicus hydropem tho-
 racis; cum autem, ſevero examine inſtituto, nul-
 lam inveniſſet fluctuationem, nec eandem aeger
 percepiſſet unquam, atque reliqua etiam abeſ-
 ſent ſymptomata, quae hunc morbum comi-
 tari ſolent, mutabat ſententiam. Ab adhibitis
 remediis parum ſolaminis ſentiebat aeger; ſic-
 que biennio tranſacto morbo et languore con-
 fecius, mortem obibat. Sectiq; inſtituta docu-
 it, in neutro thoracis cavo feri aquoſi extrava-
 ſati quidquam adſuiſſe; at utrumque pulmonem
 occupabat vomica aquoſa, quae uncias ſex circi-
 ter feri aquoſi limpidi continebat; haec ſedem
 ſuam non in vaſis aëreis, ſed in tunica cellu-
 loſa, quae interſtitia loborum maiorum mino-
 rumque huius viſceris replet, habebat. Quod
 ſitus erectus aegris tolerabilior ſit, eius phaeno-
 meni ratio in promptu eſſe videtur, cum aqua,
 turumque thoracis cavum replens, inferiora
 petat, prematque diaphragma deorſum, ſicque
 quodammodo ſuperiorem pulmonum partem a
 compreſſione liberet.

§. 6.

Saepe obſervatur oedema pedum cum le-
 vanine pectoris accidere, eoque evaneſcente, redi-
 re pectoris oppreſſionem; itemque alterutrius vel
 utriusque manuum inflatio. Eſt quidem haec
 ſym-

symptomata in hydrothorace non semper observa-
 re licet, numerosa tamen extant exempla, quae
 oedema pedum mox praegredi, mox comitari,
 mox denique insequi hydrothoracem, luculenter
 docent. Neque hoc de eo tantum valet, qui
 in cavo thoracis residet, sed de illo etiam, qui
 pulmonibus infestus est. Narrat de HARN^{m)},
 tractasse se unum alterumve hominem, hac hy-
 dropis specie laborantem, in quibus oedema pe-
 dum non observaverit, unque serius modo, ni-
 mirum sub morbi in mortem transitum, access-
 sisse. Sic et ipse vidi Vindobonae, ductu Exi-
 mii prof. STOLL, quod in pistore juvenilis ad-
 huc aetatis neque manuum neque crurum adfue-
 rit oedema; illum autem revera hocce laborasse
 morbo, paracenthesi magis confirmatum fuit.
 Evenit hoc saepius illis hominibus, qui frequen-
 tius alternas ignis et frigoris vicissitudines expe-
 riuntur; forte lymphæ contenta ac accumulata
 inde viscidior evadit et continentes partes mu-
 co viscido adeo obliterantur, ut in illis subiectis
 oedema crurum manuumque nasci non possit. In-
 gens tunc solet adeste pulsuum lentor, et, si
 malum non inveteratum sit, incidentibus cura
 feliciter absolvitur. Tales casus ter etiam mi-
 hi contigit videre in Nosocomio Patzmanniano,
 simulque pupillam aegros habere valde dilatatam
 observavi. Si *Hallerianam* tunicæ cellulosæ de-
 scriptionem legimus, qua nempe ratione illa
 per

m) Ratio medendi. Tom. V.

per universum corpus diffusa sit, et quomodo omnes et singulas partes tam maiores quam minores obvolvatur, cellulasque habeat, alias cum aliis omnesque inter se communicantes: facile intelligimus originem et causam oedematis, tum manuum tum crurum palpebrarumque; sive illa nascantur symptomatice, sive metastatice cum allevatione pectoris accedant. Neque difficilius explicabimus, quare paralyfes in hoc morbo contingant, sive in una sive in pluribus partibus. Quotiescunque enim aqua ad nervos diffunditur, illos plerumque privat munere suo. Varia etiam huius paralyfis extant apud auctores exempla.

§. 7.

Aliud subinde, praeter commemorata, symptomata apparet in pectoris hydrope, quo solo a ceteris difficultatis respirandi speciebus, tanquam signo certo et pathognomico distingui posse creditur. Sentiunt sic RIVERIUSⁿ⁾, PISO, alii plures. Evenit nimirum in eo *talis spirandi difficultas ac crebritas, quae subito somni primo tempore aegrum invadit eumque quiete defraudat, sensim vero procedente die lentescit.* Negant autem bonae notae observatores id symptomata semper in hoc morbo comparuisse, vi de HAEN. Interim saepe observatur raroque deest.

n) Opera omnia medica, prax. med. lib. VII. pag. 255.

deest. Certius adhuc signum est, *strepitus undulationis tunc perceptus, cum aeger, ut HIPPOCRATES iubet, comprehensis humeris concuciatur; quocum aliud coniungi potest, thorax nimirum percussus sonum edit, quasi si manum in frustulum carnis impingas.* Docente AVENBRÜGGER °) *Hippocraticum* illud signum, si adest, nunquam fallit, sed indubitate semper indicat praesentiam liquidi cavo pectoris contenti; nam oritur illa fluctuatio, dum fluidi partes motu concussionis super se invicem volvuntur, unde liquet, eam non semper observari posse, sed tunc solummodo, quando pectus aqua non integre plenum est. Si enim aqua liberum spatium non habet, in quo movetur, sed undique solidis partibus proxime coeretur, tunc undulationi, thorace concusso, locus non est; sicque hoc signum nos deserit, quotiescunque pectoris cava aqua omnino plena sunt; hincque necesse est, ad aliud tum confugere signum, nempe ad pulsationem thoracis, quo AVENBRÜGGER docuit empyema detegere. Patet, valere ad hydropem pectoris detegendum, si eo turget thoracis cavitas; sin una tantummodo aquam habet, hoc facilius ex soni differentia detegitur. Nam pectus sanum si pulsatur, sonum edit, quasi cavum; si vero liquido qualicumque plenum est, aut etiam integer pulmo rigescit quacumque impleione, tunc sonum cavi amittit et edit similem ac frustulum lardi manu percussum.

§. 8.

o) Invenitum novum ex percussione thoracis, etc.

§. 8.

Alia insuper sunt symptomata hunc morbum concomitantia. Etenim stante aegro hypochondria tument parum, dolor tensivus in axillis adest, ac apices humeri frigus glaciale habent; quod si vero accumulatio tantum in uno latere adsit, semper ad partem affectam magis inclinant aegri, ita ut statim hoc doceat, unam pectoris partem esse affectam. Undenam tensiones, et ista inclinatio? haec ulteriore indiget explicatione. Potestne etiam ex urina, saepius pauca, quandoque copiosa et colore naturali tincta, hydrops pectoris dignosci? Frequens est urina, pauca, sedimentosa, quod ab ipsa materia acri videtur pendere, quae ad emittendas urinas stimulat. Num ex pulsu saepe intermittente, ac in uno brachio forti, aequali, in altero debili, inaequali, saepe etiam subduro, quidquam, quod certum sit, ad detegendum hunc hydropem colligere possimus? Si malum nondum est inveteratum, observatur pulsus fortis, aequalis, liber, sanus.

§. 9.

Non iuvat hic generales, et omnes hydropis causas enarrare, utpote multas nimis, et ab instituto nostro alienas, sed potissimum illas modo, quae genesi hydrothoracis prae reliquis favent,

vent, 'easque' solum frequentiores. Sic *potus gelidos copiosos, aestuante corpore subito ingurgitatos* pectoris hydropem generare, iam HIPPOCRATES *) notavit, dicendo: *hic hydrops oritur cum aestatis tempore, siti premente, copiosam aquam biberis.* Ratio autem haec est, quod subitaneum frigus extrema vasorum ostia constringit, imprimis venosorum, quippe tenuioribus, quam arteriae, tunicis praedita sunt, et quia motus humorum per arterias, versus extremos earum fines tendens, ostia in iis servat aperta, vel referat, si constricta fuerint aliquatenus; in venis autem nulla vis est, quae ostia inhalantia aperire possit, manent potius arctata, nisi medela adhibita aut vi naturae medicatrice iterum aperta reddantur, in arteriis vero, ut dixi, vi motus humorum aliquo modo ostia exhalantia aut aperta servantur, aut occlusa referantur. Forte etiam venae, frigore adeo constrictae, ut ingressum liquido omni denegent, temporis mora coalescere possunt; quo in pluribus simul venis facto, oritur hydrops immedicabilis, cum resorptio tunc restitui nequeat. Negari interim non potest, quod frigus etiam, inducto arteriarum spasmo, nocere ac hydropem inducere queat. Dicitur enim vix potest, quantum spasmi, supprimendo salutiferas fluidi ferrosi evacuationes, in producendo hydrope valent.

*) Apud CHART. Tom. VII.

ant. Si quis quaerat: cur frigus, calorem excipiens, in vno hydropem pectoris, in alio pleuritidis vel peripneumoniae phaenomena producat? nos huius differentiae rationem in diversam corporis dispositionem refundimus, quae mox hydropi, mox inflammationi, magis favet. Caeterum ob eandem, quam adduximus, rationem, artifices, qui ad ignem calefacti, aut requiescunt dein, corpore leviter tecto, indeque frigescunt, aut potui indulgent frigido, in hydropem pectoralem frequenter incidunt. Eadem theoria quoque iis accommodari potest, qui ob diurnam in aëre frigido humidoque quietem aut commorationem, hydropici fiunt. Alia, sed peior causa, est *ruptura vasorum lymphaticorum pulmonum tuberculi, hydatidisve* versus externam nempe pulmonum superficiem, quo tunc lymphæ in cava thoracis effunditur. De hisce tuberculis sic habet HIPPOCRATES *) *gignitur etiam hydrops, ubi tubercula in pulmone exorta fuerint, eaque aqua repleta in pectus eruperint.* Interim in animalium potius, quam hominum mortuorum pulmonibus id genus observasse videtur, cum sequentia mox subiungat: *quod etiam a tuberculis oriatur hydrops, mihi argumento sunt boves, canes et sues; in his enim quadrupedibus maxime pulmonis tubercula oriuntur, quae aquam continent, sectione nempe facta citissimè*

*) De inter affec. chart. Tom. VII. cap. 24. pag. 656.

sine cognoveris, nam aqua effluet. Talia autem tanto magis etiam in homine, quam in pecoribus fieri videntur, quanto magis morbosa vitus ratione utimur. Tale etiam exemplum adducit *ΕΥΤΗ* *), qui nimirum, ante annos, inquit, „aliquot tempestate nimis pluviosa et frigida, ex uliginosis pratis hollandicis multa hydrope laborantia bruta, ad stabula fuerunt deducta, a lanionibus postmodum mactata: certe non pauca, tumoribus repleta aquosis, cucurbitas, melones cucumeres, poma, pyra, juglandes, avellanas magnitudine aemulantibus“. Quod vero hydrops nasci possit a sola ruptura vasorum lymphaticorum, nemo non concedit; eius exemplum, ut etiam multa alia silentio premam, legi potest in scriptis *Isbrandi DIEMERBROECK* **) eo magis memorabile, quod viscera reliqua plane illaesa ac integra erant. Non minore vi pollent, in producendo hydrope pectoris, *morbi pectoris inflammatorii, uti pleuritis, peripneumonia etc.* Si nempe hi morbi in summa sunt cruditate, fieri inde vix aliter potest, quin causa hydropis, nominatimque hydrothoracis existat. Nam densus, phlogisticus sanguis, qui tum fere maximo in gradu obtinet, non solum exprimit veluti aquam sibi immixtam, sed eam etiam, quae forte potus aut

B 2

me-

*) *Agonisma de hydrope curios.* p. 19.

**) *Anatom. lib. I. cap. XII.*

medicamenti nomine corpori infertur, non recipit. Aqua igitur, aut in mixtionem sanguinis aliorumque liquidorum non recepta, aut ex his exturbata, facillime largius, quam par est, in cellulas vel cava secedit. Accedit, quod, ob lentiolem, qui tunc praesens est, humorum motum, resorptio ipsa elanguescat. Propter easdem causas morbos praedictos inflammatorios subinde efferi sudores, largissimae diarrhoeae et diabetici urinae fluxus comitantur. Interdum hosce hydropes medendi methodus adiuvat. Non negaverim quidem, quod ad hanc causam pertinet, quosdam venae sectione in curandis istis morbis abuti, hincque ob inductam exinanitionem hydropem produci posse; Forte tamen ii Medici, qui praee nimio timore non satis aut crebras aut largas venae sectiones admittunt, omni nimirum modo caventes, ne, sic dicunt saltem, vires aegro detrahantur, multo frequentius hydropi inflammatorio ansam suppeditant. Manet enim tunc diutius morbus in cruditatis statu, et transfusiones liquidissimorum citius contingunt quam post aliquas, sed moderate largas venae sectiones. Extant quoque historiae hominum, post inflammationes hydropicorum. Enarrantur quaedam a *Senaco* et *Tossetto*; de quibus in prognosi dicam.

Porro vna e praecipuis causis, quae fa-
 vent generi hydrothoracis, sita est in spasmis
 pectoris diuturnis saepeque revenientibus. In ho-
 rum enim paroxysmo pulmones constringuntur;
 hinc sanguis e corde dextro pulsus, per pulmo-
 nes transire nequit; neque etiam tunc se venae
 caavae in cor dextrum exonerare possunt, manent
 potius plenae, et turgent cum suis ramificati-
 onibus; ideo livescunt labia et turgent miseris.
 Praeterea venae lymphaticae lympham absorptam
 effundere nequeunt in venas sanguiferas, prae-
 nimia plenitudine turgentes, pergunt inte-
 rim arteriae exhalare; hinc accumulabitur lym-
 pha, ut forte tenera vasa rumpantur, et perpe-
 tuum in thoracem fiat stillicidium. In mitiori
 malo autem liquidi accumulatio tantum contingit
 in ipsis vesiculis aëreis, evenitque tunc id, quod
 de hac re *Euth* asserit: „Principium saepissime
 „delitescit in tenebris et lento generatur gradu,
 „sub dispositionis asthmaticae vel hypochondria-
 „cae nomine, idcirco ex insidiis insulturus noster
 „morbus mature praevidendus ac extirpandus,
 „ne altus et firmas agat radices in locis affectis.”
 Quod tali modo hydrops, sub larva asthmatis de-
 litescere possit, lubens concedo, cum idem
 me non cadaverum modo sectiones docuerint,
 sed etiam medicorum practicum libros pervol-
 vens inveniam, multos asthma, etsi non una ra-
 tio-

tione, pro hydrope habuisse. Nam alii censent, asthma minari hydropem pectoris, illud pro huius prodromo habentes, alii hydropem pectoris in corpulentis modo relinqui affirmant; nec desunt, qui non, nisi a male tractato asthma, veniis purgantibus etc. hydropem pectoris induci perhibent. Luculentius argumentum huius veritatis methodus medendi asthmatis suggerit, luculentissimum autem cadaverum sectiones suppeditant, quae copiosae extant apud auctores. Pluribus ostendere possem, asthma auctorum saepe nomine tantum ab hydrothorace differre; verum hoc longiorem sermonem postularer, quam instituti ratio vetat. Dolendum modo, asthma ab auctoribus tam varie definiri, quo mirum in modum inventio veri inter utrumque morbum discriminis praegravatur.

§. II.

Diagnosin huius morbi petenda est cum ex accurata observatione causarum, earum praecipue, quae hydrothoraci efficiendo idoneae sunt, tum ex sedula symptomatum apparentium disquisitione. Ex his eruantur signa ita quidem ut alia sint pro hydrope pectoris affirmativa, alia reliquorum morborum, quibuscum confundi possent, absentiam declarantia negativa.

§. 12.

Differt hydrothorax ab empyemate. Nam hoc post praegressos oritur inflammatorios pectoris morbos, qui in supurationem, suis comperitam signis, abierunt; deinde in nostro morbo abest sputum purulentum, licet medela ad sputa provocanda efficax adhibita sit, notante HIPPOCRATE. Si porro aquae in thoracis cavitate haerent, differt tunc morbus ab asthmae tam glutinoso, quam spasmodico, quod, si thorax concutitur, nulla fluctuatio materiae percipiatur, prouti in hydrope pectoris alias contingere solet; neque si percutiatur, sonum exhibeat quasi frustuli lardi percussi, sed instar cavi; praeterea sub medicina seu expectorante seu antispasmodica, incassum tentata, morbus increfcit, et tandem, invito etiam medico, se manifestat, at plerumque fero nimis, aegro iam ad fata non evitanda properante. Dolebat Celeb. de HAEN, hac ratione plures interire. Differt quoque a scirrho pulmonali, uti notavit AUENBRUGGER *); in eo nempe venae temporales, sublinguales, et iugulares in affecto latere magis solito inflantur, tussis sicca et rarior observatur, decubitus in utrumque latus facile fertur etc plura enim in libro laudato possunt de hac differentia legi.

An

*) Inventum nov. ex percussione thoracis hum. ut signo obstruos inter. pect. morbos detegendi p. 64. seq.

An etiam cum chronica pulmonum inflammatione sive infarctu eorum inflammatorio, aut cum pleuritide, quam BAGLIVUS latentem vocat, possit confundi? haud satis scio. Febris quidem his vix ulla sensibilis, sed sub profunda inspiratione dolor sentitur acutus, et plerumque sunt reliquiae peripneumoniae pleuritidisque, non integre solutarum; quae tamen satis notabiliter differunt a pectoris hydrope.

§. 13.

Ad praesagia morbi nostri accedamus. Mortuum illum periculosum esse, opinor nemo est, qui neget. Attamen nimis acerbum est praegnoscicon, quod dedit *la MORTE* *), omnem nempe pectoris hydropem absolute letalem esse afferens. Magis arridet, quod alii monent, nempe ex hydrope pectoris laborantes omnes periclitari. Verissimum est, quod hydrops pectoris sub conditionibus quibusdam et a causis gravissimis oriundus immedicabilis sit, uti qui a ruptura vasorum lymphaticorum, a viscerum labe, a polyphis, scirrhis pluribusque aliis vitiis pulmonum aliorumque viscerum nobiliorum nascitur. Mala praesagia saepe peri possunt a materiis arte eductis. Sic semper malum et letale fere, si
 aquae

*) *Traité complet, de la Chyrurg. Tom. II. p. 189.*

aquaeeductae sunt similes loturae carnis; si purulenta, viridescens, saniosa, odoris putridi apparent; si filamenta innatant ipsis, quae viscerum macerationem ac corruptionem designant, quaeque ideo etiam in urinis conspiciuntur. Deinde si urina prodit pauca, ex atro rubens, cum furfuraceo aut lateritio sedimine et filamentis, malum augurium est faciendum. Porro mala prognosis formanda, si sputa sunt sanguine striata; peior adhuc si veluti sanguis concretus eiicitur; item si superiora gracilescunt, facies infimul flavescit, labia decolorata, vires deiectae sunt, erysipelas in cruribus adest, ac anima foetet quasi scorbuticorum. Immedicabilem iudicat de HAEN *) eum, qui occasione nocturnae excitationis, merum suffocationis infert; Pessimus est qui empyema iunctum habet; ipsemet multos vidi, qui postquam ab aquis apta eos medela liberaverat, post certum tamen tempus e medio tollebantur. Extat tamen casus apud MORAND **) qui id, quod edixi, non sine exceptione verum esse docet. In aegro quodam sex aquae pintas simul et semel eduxerat, in fine sequente notabili copia puris; revixit illico aeger, qui ante institutam operationem morti proximus visus erat; post septem dies eadem redierunt incommoda, adeo intolerabilia, ut denuo via aperiri debuerit liquido extravasato; factum hoc non quidem per acum

*) Ratio medendi Tom. V. p. 70.

**) Memoire de l'academie de Chyrurgie Tom. II.

scum sannulatam, ut ante, sed disseccando spatium intercostale, uti in empyematis cura fieri solet; exierunt adhuc dum quinque pintae aquae, et sub finem maior, quam ante, puris copia promanavit; integre convaluit aeger. Quamquam hoc raro contingit, adductus tamen casus monet etiam medicos, ut prudentiam adhibeant caveantque, ne praecipitanter naturam liquidi, in cavo thoracis contenti, determinent ac mortem praefagiant, sicque se ludibrio et cavillationi exponant.

§. 14.

Hydropem pulmonalem vero sanatu faciliorem esse, observatione in multis aegris, qui varias ob causas subito intumuerant toto corpore et praecipue magna respirationis difficultate afficiebantur, didicit ALBERTINI *); quippe haud multo labore ex morbo convaluerunt, facilius lenibus evacuationibus per alvum, diuresin etc. Et omnino venae pulmonales liberrime evacuantur tempore diastolico cordis, cumque calor magnus et celeris humorum circulatio hic accedat magna, vique spes affulget, fore ut resorptione liquidum extravasatum resumatur, praecipue in morbi initio, et si prudens humorum evacuatio instituat. Enim vero si aquosus humor

*) Institute Bonn. Tom. I.

mor non sit diffusus per cellulofam pulmonum substantiam, sed in vomica minorem maioremve collectus, hoc quoque malum periculofum est. Namque vomica talis aquofa *vel* reforberetur et fanguinis maffae commifcetur, atque inde ad communia corporis emiffaria promota feperatur et exit de corpore, quo quidem in cafu fanatio obtinetur perfecta; *vel* rumpitur vomica; hoc fi fit verfus cavum pectoris, novus morbus fuccedit, fin verfus vafa aërea pulmonum, excitata tuffi aut evacuabitur materies aquofa, aut subito et intra momentum temporis fuffocabit aegrum, fi fimul et femel inundentur tracheae. Cafum refert TARGIONI TOSSETTI *) viri patricii, iam fexagenarii, cui poft neglectum catarthum ante quatuor annos difficilis erat refpiratio, intercurrente fubinde tuffi moleftiffima; loquela erat difficilis, et per aliquot dies crura identidem tumbant. Accidit, dum brachium dextrum levaret, vt fenferit quid fibi velut rumpi in pectore, et ftatim, cum valida tuffi, expuit materiam infpidam, inodoram, fimilem albumini ovorum, ea copia, ut intra tres horae quadrantibus eiecerit quatuor libras; poftquam in lecto repositus parum quieverat, fenfit levamen; pulfus haud malus erat; Iam felix fperabatur fuccellus, fed ecce! poft decem horas redit fimilis evacuatio, ita, ut intra viginti horae minuta tres libras fimilis materiae expueret;

verum

*) Prima raccolta di obferv. med. p. 53.

verum non levabatur inde aeger; crescebat anxietas, vires deficiebant pauloque post suffocatus periit. Maior autem felicitas obtigit juveni robusto, qui post pleuritidem querebatur de levi anxietate et ponderis sensu in loco affecto; post quadraginta dies subito, sensu rupturae in pectore praegresso, cum magna anxietate et validissima tussi intra horam plus quam quatuor libras similis materiae, ut prior, eiecit, ac integre convaluit. Hic casus et alii videntur parumper limitare HIPPOCRATIS prognosin, qui hydropes ex acutis morbis omnes malos pronuntiavit *), his verbis: febrem non solvunt et cum dolore sunt vehementi, et letales. Attamen ex historia jamjam allegata, post acutos morbos hoc non semper contingere, palam est. Illustr. SENAC **) quoque post pleuritidem praegressam vidit hydrothoracem feliciter, ope paracenthesis, curatum. Atque ipse vidi hydropem pectoris cum pleuritide conjunctum, quam optime curarum venaesectiōibus una cum antiphlogisticis etc. Ulterius possunt praesagia nostri morbi peti, cum ad bonum, tum ad malum eventum quod pertinet, ex affectis partibus, ex causis, symptomatibus, gradu et duratione morbi, ex aetate, viribus, et habitu corporis aegroti, quae omnia cum hic considerari haud possint, notavi aliqua de eventu malo, eodemque modo aliqua enar-

rabo

*) Chart. Tom. VIII. p. 619.

**) De la structure du Coeur. Tom. II.

rabo, quae sanationis spem faciunt, quorsum spectant maxime: urina copiosa, colorisque naturalis ac citrina; hydrops ipse recens in corpore ceterum sano, iuvenili aut virili. Nam haec sanationem promittunt, accedente bona medendi methodo. Addi possunt contraria iis, quae in antecedentibus exposuimus. Cum autem folius naturae vires, licet diaeta congrua suffultae, rarissime ad curationem sufficiant; hinc in remediis huic morbo oppositis quaerendis multum omni tempore medici desudarunt.

§. 15.

Licet vero methodus curandi varia a variis medicis laudata ac proposita sit, omnes tamen sequentibus indicationibus implendis studuerunt; scilicet *ut primo lymphæ stagnans in circulum humorum revocetur et humori aquoso extravasato via paretur, qua exeat de corpore, sive per emissaria naturalia sive per artem facta, ut deinde vero nova extravasati collectio impediatur, congruis, ad id obtinendum, remediis adhibitis.*

Vt vero ratio pateat, qua medicamenta in hoc morbo agant, praemonendum erit, eam legem in corpore humano obtinere, ut nimirum, si evacuatio aliqua per quodeunque emun-

cto.

Humores variis medicamentis et modis excitetur, humores, alia in parte stagnantes at congesti illuc revellantur et alliciantur. Sic saepe contingit, ut stagnantes humores in encephalo enemate aliisque simul adhibitis a capite ad inferiora deriventur. Anne etiam eodem modo humores stagnantes purgantibus revocari possunt aliquatenus? Verum multum interest, per quam viam humores educantur, licet multi validissimam catharsin, et maxime ad excitandum, celerem suadeant. SYDENHAMUS quoque hanc methodum comprobavit, subjunxit vero, si aeger constitutione sit infirma, diuretica tantum conducere. Sed purgantia validissima plerumque aut nullo modo, aut per breve tempus tantum profunt, aegrique summo opere inde debilitantur, malumque redit, incrementumque magis. Sed non possum, quin moneam, purgantia solventia omnino hic convenire, praecipue in principio morbi, saepe etiam in progressu, ut nempe viscidum glutinosum vitreum, quod parietes obducit, solvatur, ac eius nova regeneratio impediatur. Sic medicamentis hisce solventibus diureticis via aperitur, qua humores stagnantes, abundantes educantur. Hisce enim aliud interdum aufertur impedimentum, v. g. ingens, non raro in hoc morbo obvia, saburrae intestinalis copia; hac enim vasorum renalium ac renum actio impeditur ita, ut diureticorum vis nulla evadat, prout MILMAN observavit,

vavit, vires diureticorum nullas fuisse in ascite, antequam venter tumidus, vasa renalia comprimens, purgantibus paululum fuisset diminutus, quæ vero factis, liberam dein et largam urinae excretionem infecutam esse. Quæ tamen omnia caute adhibenda sunt, cum nullum medicorum lateat, validissimis ac continuis simul evacuationibus humores inquilinos eliminari, quos non facile in hydropicorum corporibus restituere valeamus; hinc *Celsus* bene censuit, melius cibis alvum molendam esse, quam medicamentis. Felix autem in hoc morbo eventus, utilitatem lenium solventium, eccoproticorum etc. docet.

§. 16.

Accidit interdum in corpore valido, ut adsit nimia vasorum plenitudo, hydropsque oritur ab impedito humorum motu, quia humores non possunt ingredi in vasa. Tunc venæ sectione indiget, qua venæ, imminuta sanguinis massa, liberiores reddantur, ut liquidum extravasatum resorbere valeant, resorptumque ad cor revehant, pellantque per arterias ad cola naturalia, quibus excerni possit. Sic *ÆGINETA* in cura hydropsis subcutanei, qui vocatur Anasarca, sanguinis missionem commendat, maxime si a suppressis hemorrhoidibus, aut a menstrua purgatione affectus originem habeat; nec non

Clarif.

Clarif. NUTILL se venaesectionibus repetitis asciten curasse dicit, et apud HILDANUM legitur, quod robustissimus homo trigesimo aetatis anno per univ^{er}sum corpus hydrope turgens, sponte ex nare dextra haemorrhagiam ad synopen usque passus sit, et ita, citra ullorum remedi^orum aliorum usum, brevi confau^{er}it. Si autem humores stagnantes non possunt re^oforberi ob scirrhos, obstructions, etc. tunc medela his morbis accommodata, docet, quae a prudenti medico respectu hydropis hic agenda sint.

§. 17.

Si aquae in vesiculis non adeo magnis stagnent, nec ex ruptura vasis lymphatici hae vesiculae ortum trahant, sed potius a vapore exhalante atque intra telam cellulosa^m producantur, propter perpetuam exhalationem et impeditam re^oforptionem semper crescentes: nonne tunc equitationes prodesse possent? Sic sane fieri potest, ut illae parvae vomicae rumpantur, illisque ruptis ceterisque partibus adhuc sanis, aquae in circulum humorum rursus redigantur et re^oforbeantur. Etenim vix in hoc casu, medicamenta interna sanationem promittere videntur, interea tamen malum increfcit, et viscera ob macerationem erosionemque contrahere possunt labem im^omedicabilem.

§. 18.

Tandem si humores stagnantes nequeunt in circulum humorum ullis internis remediis agi, ad alia remedia confugiendum est: „nam „in morbis, uti HIPPOCRATES *) ait, in quibus ingens periculum adest, aliquid audendum „est: si enim successerit, poteris servare aegrum; „si non profeceris, sit modo id, quod sine tuo „molimine brevi contigisset.“

Hinc etiam in morbo nostro saepe desperato chirurgica remedia tentanda veniunt et ab antiquissimis non modo cognita, sed etiam adhibita. Nam puncturam veteribus jam in usu fuisse, constat ex HIPPOCRATE **); neque illam semper caruisse successu, patet ex iis, quae adduxit, postquam de perforatione, quo modo fieri debeat, locutus erat. Mox enim subjungit, *si die quinto pus in ulcere circumnascitur, ut plurimum evadit; sin vero circumnascitur nihil, postquam aquam eduxeris, sitisprehendit illum ac tussis, ac moritur.* Verum inter recentiores praxin hanc Hippocraticam feliciter imitatus est DUVERNEY ***) in foemina, cui pulsus parvus in-

*) Lib. de locis apud Foesium.

**) Chart. lib. II. de morbis Cap. 22. Tom. VII. pag.

§76.

***) l' Acad. des scienc. I. an. 1703. p. 199.

aequalis erat, dyspnoea magna, nec tantum pectoris hydrope laborabat, sed ascite simul; cui tamen aquae per paracenthesin ex abdomine et thorace aliquot dierum intervallo eductae eo eventu, ut mensis spatio potuerit solitis vacare muneribus. Salutarem quoque paracenthesin vidit BIANCHI*) in recenti pectoris hydrope et juvene atletico. Hinc injuste ipsa ab aliquibus, tanquam rationi et experientiae penitus adversa, damnatur; uti fecit la МОТТЕ**), et certe injuste, cum alias aeger morti reliquendus sit, satis cito, punctione vero tempestive adhibita, et plures feruntur aegri, et omnes, qui ceteris medicamentis amplius servari non possunt, ad minimum levius servari non possunt, ad minimum levius evitentque periculum suffocationis. Sic medicus saepe lucratur tempus, causam morbi debellandi, aut etiam, si ea sit invincibilis, vitam reddit tolerabiliorem illamque prolongat. Rebus igitur sic comparatis; paracenthesis utilitas abunde patet; licet saepe tantum palliative juvet, si hydropica dispositio perseveret, et aqua continuo renascatur: sic, si aperta hydatis aquam stillaverit, ea educta, novam abundantius dabit; ablata nimirum resistentia, uti affirmat de HAEN***). Contra ea autem paracenthesis radicaliter curat, si hydropis causa sit transitoria, vel prius ablata; absente enim causa, cessat lympham in cavum

*) Hist. Hepat. Tom. I. p. 662.

**) Trait. compl. de chirurg. Tom. II.

***) Ratio medendi Tom. V. p. 91.

vum corporis depluere, unumque tunc solum superest, ut aquae jam extra vasa fusae educantur. Praestat autem citius quam serius instituere hanc operationem. Nam mora aquae stagnantis macerantur viscera ac corrumpuntur. Quod PEIERUS praeter alios observavit in pericardio, ubi tres librae vel etiam plus acris et turbidi humoris aderant, quae cordis substantiam eroserant. Eadem de causa mors potest paracenthesin saepe insequi, quod rarius, opinor, operationi tribuendum est, quam aquis fero nimiseductis, visceribus nempe jam jam irreparabili labe affectis ac pro parte consumptis. Hinc forte Veteres praecipunt, non nisi partitis vicibus aquam ex cavis corporis majoribus educi debere; metuebant enim, ne emollita viscera, aequali pressione ambientis liquidi ablata, motu sanguinis rumperentur. Quibus etsi prudens quivis assensum suum non denegabit: attamen perpendendum ex altera parte, quod istiusmodi aquae evacuatione, aer etiam frequentius accedat, putredinem in liquido extravasato saepe subito promovens.

§. 19.

Sunt interim, qui alio modo emissaria parari suadeant, per scarificationes nempe. Atque possunt eae in hydrothorace locum habere

praecipue tunc, quando tumores pedum accedunt cum levamine in pectore; exitu enim aquarum hoc in casu cavetur, ne ad priorem locum redeant, magisque ibi accumulentur. Sed incisiones parvae tantummodo sunt faciendae, ne profundae, ne aquae nimis cito adfluant, partesque subito distendant. Quo enim non observato, inflammatio et id tandem oritur, quod RIVERIUS ait: scilicet „in hydropicis cauteria, „vesicatoria et scarificationes, gangraenam saepe afferre solent.” Quod tamen satis commode averti potest pedibus altius, quam crura, locatis. Scarificationes et similia casu saepe profuisse, permulta exempla testantur; sic *) dormienti hydropico ignis vicinus pedem adusserat ita, ut, multa effluente aqua, convaluerit.

§. 20.

Alia etiam remedia externa in usum vocarunt antiqui medici, e. g. frictiones, hasque profuisse, experientia docuit. Frictiones enim glutinosum obstruens poros cutaneos solvunt, quo fucci stagnantes discutiuntur, ac ad superficiem corporis derivantur, motus humorum incitatur, augetur transpiratio, ac viscerum torpor saepe aufertur. Idcirco medicus quidam

An-

*) Anecdotes de medicine. 1762. p. 9.

Anglus eas paracenthesi abdominis longe praeferat. Frictiones cum oleosis, ne exasperentur partes, suadent: *Donald, Monro, Olivier, Medicus, Vogelius* etc. Nonne maioris utilitatis essent frictiones in regione renum? quo humorum adfluxus ad hunc locum exitaretur, ac deficiens renum tonus restitueretur, urinaeque hinc excretio maior evaderet.

§. 21.

Quod ad diaphoresin attinet, haec praemissis laxantibus solventibus excitanda est; aquas enim stagnantes, in vapores resolutas, ad resorptionem disponit. Ad hoc efficiendum valent medicamenta sat nota; aër siccus calidus, saepe et lecti tepor etc. Nec minus emetica promovent diaphoresin, praetereaque alios effectus exferunt, qui curationi morbi inserviunt. Cum enim viscera sub actione vomitus concutiantur: hinc tenacia solvuntur, absterguntur obstructa, expelluntur stagnantia, ac aquarum excretio promovetur; quo ipso vasa ad largiorem aquarum resorptionem invitari possunt. Cesante porro vomitu, catharsis sequi solet. Quam ob causam emetica praecipue locum habent in hydrothorace, cum ventriculus et connexa intestina, ut interdum fieri solet, a saburra biliosa, puitosa etc. ita distenduntur, ut respirationem sum-

summe anxiam inducant. Quae igitur omnia protinus emetico dato auferri possunt. Nec praetereundum esse videtur, refracta emeticorum dosi commoda varia praestari, quae auctores non satis possunt hisce in morbis laudare,

§. 22.

Tandem ad hydropicorum aquas evacuan-
das laudantur, quae splendido titulo medica-
mentorum hydragogorum superbiunt, diuretica.
Haec omnia enarrare a scopo alienum esset; aptius apud auctores legi potest, in quam hy-
dropis specie maxime valeant diuretica, quae spe-
cifico modo agunt. Forte perpauca sunt, aut
ratione causarum morbi multa. Sic CL. ERNST
*) tale remedium laudat, quod omnes virtutes
in hydrope praestet; dicens „in radice senaga
„omnes coniunctae sunt vires, quae in hydrope
„efficaces esse possunt. Validissimum remediorum
„resolventium est, alvum largissime persaepe du-
„cit; si alvi deiectiones paullatim remittunt, uri-
„nam absque ullo incommodo promovet, et,
„quod nulla alia hydragoga eo saltem gradu
„praestant, sudoris excretionem in hydropicis
„restituit, quam primum partes tumentes subsi-
„dere incipiunt, quo reconvalescencia expectatio-
„ne

*) Dissert. Med. de therapia Hydropis. Erlangae 1783.

„ne citius promoveretur. Addit: nulli alii remedio tantum acceptum ferendum habebat *illustr.* „Vir *), quantum huic; in desperatissimis casibus, ubi nulla spes curationis affulgebat, numquam non levamen attulit.” **)

Nec minus sunt laudata a longo tempore Squillitica, iuniperina, cortex Euonymi, Helleborus niger, pilulae Bacheri, nec non extractum lactucae virosae, qua solvens diureticum etc. Interim non possum hic praeterire medicamentum sat bonum, et multis experimentis Vindobonae in Nosocomio Pazmanniano a Celeberrimo et a me ad cineres colendo viro de Ferro comprobatum, colchicum puto. Hic quidem virtutem eius eximiam, qua diuresin pellit, Clarif. КРАТОХВИЛ ***) negare ausus est, totus in eo, ut adductis cum testibus multis, tum experimentis in proprio sano corpore factis, adscriptam huic medicamento virtutem convelleret. Nihil omnino tamen mihi probasse videtur. Licet enim vis medicamenti interdum ex effectibus, quos in sanis

*) Celeb. prof. *Wendr.*

**) In Amoen. acad. Tom. II. p. 116. eique vis resolvens, sialagoga, vomitoria, diaphoretica, diuretica, incidens etc. tribuitur, et usus praeter alios morbos etiam in hydropse commendatur. Pluribus agit de hac radice Cl. Helmuth in ea dissertatione, quam Erlangae edidit 1782.

**) Diff. Chymico med. de radice Colchici autumnalis. 1764.

fanis producit, evinci possit, attamen idem id semper non aliam vim habiturum in statu opposito, incongrue inde mihi colligi videtur.

Deinde quaeri adhuc potest, numquid medici, ad quos D. KRATOCHUIL, ut testes, provocat, illa adhibuerint, quibus, ut medicamentum agat, opus est. Nec locum habet, quod Clar. KRATOCHUIL Celeb. STOERCKIO opponit, scilicet falsum esse, quod STOERCKIUS casu nono de foemina hydropica, colchico curata, refert. Sed satis iam de his; quae enim reliqua habet KRATOCHUIL, potius medicorum cavillationem, quam veri studium produunt. Nos quotidiana experientia docuit, egregium esse remedium diareticum, ad uncias tres per diem datum, cum potu, quod bene notandum, largo, multasque deberem scribendo complere pagellas, si sanatos hocce remedio aegros, quos vidi, quique inventori maximas gratias debent, recensere vellem.

§. 23.

An etiam locum habet methodus illa expectorans, cum interdum fiat, ut in hydrothorace sputa tenacia, ab aquis serosis glutinosis separata, haereant? Existimo quidem admitti posse. Cautè tamen agendum, praecipue in hydropè thoracis

Storis parum inveterato; tunc enim methodus ista magis in perniciem aegri quam in eius salutem cedere solet. *)

Quod

*) Cum saepe expectorantia adhibeantur, quae partes irritare, quin erodere possunt, uti kermes minerale aliaque praeparata, quae nonnulli commendarunt: pessima saepe ex hoc sequuntur mala. Nec indigemus expectorantibus tam heroicis, cum ipsa fabrica partium sputorum expulsio mirifice adjuvetur. Nam aspera arteria ex semicircularibus constat cartilaginibus, interfecta iis tunica muscolosa crassa, forti, fibrisque longitudinalibus ac transversalibus praedita, quae asperam arteriam constringere ac brevioram reddere valet; idque eo certius ac potentius fiet, cum aspera arteria, eadem fabrica donata, in ipsos intret pulmones, donec ad finem istae cartilagineae plane in musculares abeant fibras. Patet ergo, quam facile vi fabricae sputa in altum possint attolli, ac eliminari, uti illa phisicorum docent, etsi haec aqua specificè graviora sunt. Contra ea vero, si ista tunica muscularis est affecta, uti in angina pectoris, inepte ab aliquibus sic dicta, sputa ad inferiora destuunt, donec integritas eius restituta sit. Hinc conveniet potius, me iudice, leniter solventibus, incidentibus uti in morbo nostro tractando, quam istis, quae simul partes erodere ac valentius irritare possunt. Naturam vero talem structuram non solum ob oesophagum, ut vulgo creditur, fabricasse, sed etiam ad sputa et foeces, a sanguine in pulmonibus separatas, facilius educendas et exscreandas, verisimile mihi esse videtur. Nec ob solum oesophagum arteriam asperam sic esse fabricatam, patet vel inde, quod ista asperae arteriae structura non diutius deberet persistere, quam illa ab oesophago comitaretur.

Deinde an non magnae quoque utilitatis esset, si aëris quantitatem, quam pulmones recipere possunt,

Quod vere pertinet ad methodum medendi hydropi mere pulmonali, (quem libenter referrem ad certam asthmatis speciem), eadem methodus eligenda esse videtur, quam quae ei hydrothoracis speciei, quae cavitatem thoracis occupat, destinatur. De experimentis, in hoc morbo institutis cum aëre dephlogificato, proxime plura in lucem dabit Clar. de FERRO.

§. 24.

Tandem alteri quoque indicationi, quae postulat, ut nova extravasati accumulatio impediat, satisfaciendum erit. Id vel solidorum laxitate induci potest, vel eo, quod humoribus serosis lymphaticis ansam praebet in corpore de novo se se colligendi sicuti aër humidus, victus vel nimis tenuis aquosus durus viscidusque et cetera alia inter causas pertractata. Hinc illa, quae hoc avertere valent, ut sunt: roborantia, vina chaly-

sunt, mensura quadam detegere possemus indeque determinare, num aquae in thoraee majori minorive in copia stagnet? Cui scopo inservire posset machina hydraulica facili modo paranda. Campana enim vitrea aquae imponatur et per tubulum aër, in campana contentus, in pulmones attrahatur. Aqua nempe, quae in campanam ascendit, aequat volumini aëris, pulmonibus hausti. An in aliis quoque pulmonum morbis, e. g. in concretionibus, scirrhis, tuberculis, hydatidibus adhiberi possit? tempus doceat.

lybeata, chalybs, leniter adstringentia, vinum bonum, austriacum, Rhenanum, aquae roborantes thermales martiales, motus corporis etc. etc. adhibenda veniunt. Nam hydropici, qui, remedium efficaciam liberati, eundem in affectum recidunt, desperati sunt, notante Hippocrate. Credidit quidem, vitium tunc aliquod immedicabile intra viscera latitare; verum contingit interdum, ut etiam aliis de causis hydrops recidivus fiat, sicuti ipse foeminam quandam sexagenariam novi, plus quam decies recidivum hydropem passam. Habebat enim in loco humili humidoque, quo pectoris hydropem contraxerat. In Nosocomio Pazmanniano diureticis, postea roborantibus, curata, ad suos rediit, monito severo et saepius repetito, ut sibi caveret ab humido isto habitaculo, semper neglecto planeque spreto. Quo factum, ut elapsis circiter sex septimanis, hydropica iterum nosocomium intraret denuo. Curata iterum et dimissa, redibat tamen ad idem tempus ob eandem causam. Hocque pluries, et post quamlibet sanationem, contingebat, donec tandem febris nosocomialis, superveniens vitae eius finem faceret.

§. 25.

Cum exoptatus medicamentorum effectus etiam ab aliis externisque conditionibus pendeat, hinc pauca de illis adjicere liceat. Frequentissime observatur, aegros brevi medicamenta aversari ac alia appetere; quo ipso saepe Medicis peccandi occasio datur. Nam medicus, ne taedio nimio capiatur aeger, consentit, confugitque ad alia, priusquam datis medicamentis naturae velut viam, qua se liberaret, monstraverit. Hinc illa frustranea tentamina, maxime cum idem fatum immineat in priorum locum substitutis remediis, sicque variando semper medendi methodum non levamen obtinetur, sed augmentum morbi maius. Quapropter non nimis faciles in mutandis medicamentis simus, cum praesertim saepe vix alia ratione, quam diuturniore usu, sensimque augendo dosin, efficaciam medicamenti aut invenire aut probare possimus. Neque negligamus alia, quae saepe velut incitant medicamina, ut efficaciam suam praesentent, qualia usus diureticorum hodiernorum fere requirit. Nec adeo crudeles simus, ut AVICENNAE praeceptum sequamur, qui vel aquae adspectum interdicit hydropicis, aut CELSUM, qui portionem hydropicis non ultra dari vult, quam ut vitam sustineant, cum tamen fitis saepius aegros misere torqueat. Atque recentiorum

rum Medicorum observata nos docuerunt longe alia, quam quae RIVERIUS tradidit, existimans, in potu hydropicorum maximum versari curationis momentum, hincque praecipiens, ut aeger quam parcissime bibat et sitim toleret, quantum valeat. Enimvero teste experientia non parcissime, sed largissime debent hydropici bibere, ne nempe medicamentum inefficax in corpore haereat. Sic *Baptista Montanus*, ad consilium quondam vocatus, suavit potum copiosum hydropico, ascite laboranti etc.: improbabant hoc quidem omni modo Medici ad eandem consultationem invitati, victi autem concedebant tandem, quod suaserat *Montanus*, convaleuitque aeger. Plura similia observata de utilitate potus largioris consignavit illustris *Bacher*, qui primus in Gallia remedia cum largis potulentis propinavit, ac novam hanc methodum introduxit; postea iussu regis eadem methodo hydropicos curare instituerunt; quae historiae sanatorum hydropicorum haec methodo a Clarif. de HORNE *), nec non a Celeb. DAIGNAN **) sunt conscriptae. Eandem methodum saluberrimo cum effectu adhibuisse Viennae Celeb. de FERRO in Nosocomio Pazmaniano,

*) Observations faites par ordre de la Cour sur l'effet des pilules toniques pour la curation de l'hydropisie à Metz.

**) Observat. fait sur l'effet de pilules toniques à Paris.

niano, videre mihi contigit. Hac methodo vita aegris omnino tolerabilior fit, ac naturae vis infertur, de qua, dum se liberare tentat, quaerit vias ad potulenta cum ceteris humoribus stagnantibus eliminanda. Patet quoque utilitas potionis largioris ex aliis rationibus. Sic ob aquarum stagnantium moram ea, quam sanitatis leges postulant, secretae aquae resorptio contingere nequit; hinc sanguis magis inspissatur, ut ad secretionem urinae ineptus fiat, hincque praeternaturaliter excernenda in cavitates corporis effundantur. Quare et *Celeb. rissotus* fructus horaeos diluentiaque remedia, id est aquosa, commendare videtur. Sic etiam *Hoffmannus* recte, ut puto, affirmavit, ut plurimum adesse in hydropicis serum acre, partesque rodens, vel inflammans; unde non raro prodeunt mali motis ulcera, quae difficulter sanescunt; quod vero aqua dilui ac ex ipso oriunda mala potu copiosiori averti posse existimo.

§. 26.

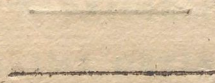
Potus, qui hydropicis maxime conducit, paratur vel ex decocto graminis vel aqua hordeacea cum cremore tartari. Neque minus cerevisiae bonae notae, amarae, decoctum vel infusum baccarum juniperi, potus theaeformes ex herbis convenientibus parati, adhiberi possunt, quae

quae vero omnia hic accuratius determinari non possunt, cum saepe solventes, interdum roborantes, diaphoresin ac diuresin moventes vires requirantur. Motus corporis sint lenes, praecipue in hydrothorace, cum alias respiratio difficilior evadit, anxia ac molesta. Diaeta sit blande nutriens, roborans etc. etc.

Hisce tandem, ut legibus academicis satisfacerem, breviter pertractatis, ne nimis longus fiam, commentationi huic de morbo, qui me ipsum satis diu cruciavit, imponam finem.

...	---	---	---	---
...	---	---	---	---
...	---	---	---	---
...	---	---	---	---

Errata quaedam.

Pag.	lin.	no.	leg.	conjunctus.	
—	11.	—	2.	—	dyſpnoea.
—	13.	—	21.	—	obducuntur.
—	15.	—	3.	—	concutiatur.
—	—	—	15.	—	moveatur.
—	16.	—	10.	—	vix ulteriore.

W 18
Pica

1
DE LAVDE
MEDICAMENTORVM
SIMPLICIVM RESTRINGENDA

ILLVSTRIS AC GRATIOSI ORDINIS MEDICI
AVCTORITATE ET CONSENSV
IN REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

D. IO. FR. GOTTL. GOLDHAGEN,

MEDICINAE, PHILOSOPHIAE ET HISTORIAE NATVRALIS
PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO, CIRCVLV SALICI,
COMITATVS MANSFELDENSIS ET CIVITATIS
HALLENSIS PHYSICO

PRO

GRADV DOCTORIS MEDICINAE

SOLEMNITER CONSEQVENDO

AD DIEM XXIX. SEPTEMBER. MDCCCXXXIV.

H. L. Q. S.

PVBLICE DISSERTET

AVCTOR

ISAAC DAVID LEVI

HALLENSIS.

HALLAE

TYPIS FRIDERIGI DANIELIS FRANCKE.

